

Natuurinclusief bouwen en renoveren

Tips van een ecooloog

Adriaan de Gelder
Vliegend Ecoloog
Provincie Overijssel

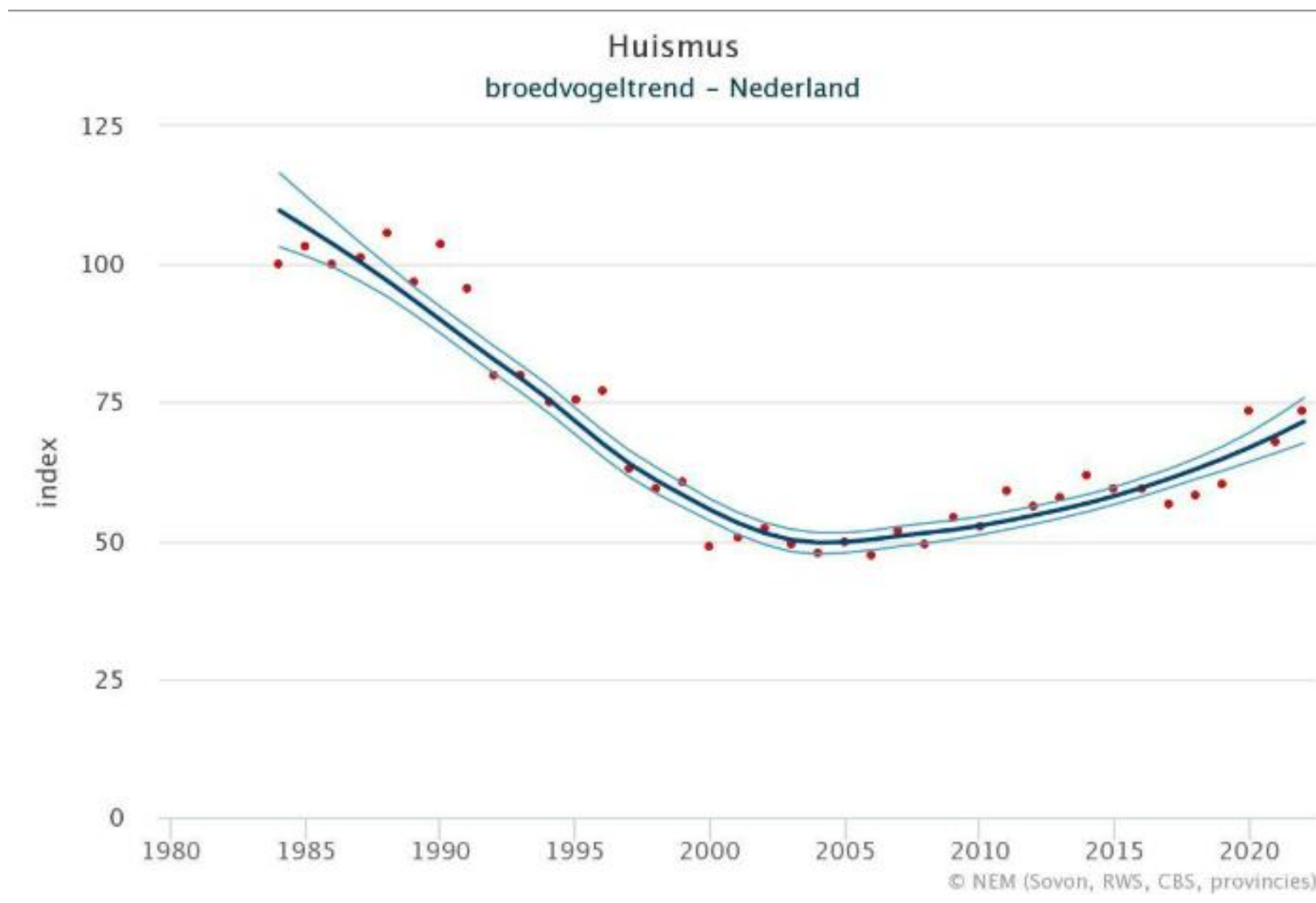
Datum: 26-6-2025

Zie wat jij kan doen, ga voor groen

Waarom doen we het?

- Wet natuurbescherming en regels Bbl
- Intrinsieke waarde soorten
- Natuurlijke plaagsoortbestrijding
- Ontspanning en ontmoeting

NOS Nieuws • Dinsdag 17 december, 16:32

Kamer gaat in tegen plan Keijzer: toch nestkastjes in nieuwbouwhuizen

De Tweede Kamer vindt dat de verplichting om bij nieuwbouwprojecten nestgelegenheid voor vogels te realiseren, niet uit het Besluit bouwen leefomgeving (Bbl) moet worden geschrapt. Met een nipte meerderheid van één stem werd dat voorstel van GroenLinks-PvdA-Kamerlid De Hoop vanmiddag aangenomen.

Zie wat jij kan doen, ga voor groen

TIP 1: denken vanuit soorten (5 V's)

1. Voedsel 2. Verbinding 3. Voortplanting 4. Veiligheid 5. Vocht (6. Variatie)

Iedere soort stelt hiervoor specifieke eisen aan de omgeving

TIP 2: ken je (doel) soorten

gebouwen

Tuin en erf

Wat komt in jou omgeving voor:

Kijk op www.verspreidingsatlas.nl

En verder:

- Kerkuil
- Gewone pad
- Geelgors
- Hermelijn
- Bunzing
- Grauwe vliegenvanger
- Et cetera

TIP 3: ken je soorten nog beter: vleermuisecologie

Netwerk van verblijfplaatsen:

- Veel kleine verblijven tijdens zomer, herfst en winter
- Enkele grote verblijven in kraamperiode (april-augustus)
- Enkele grote verblijven tijdens winterperiode

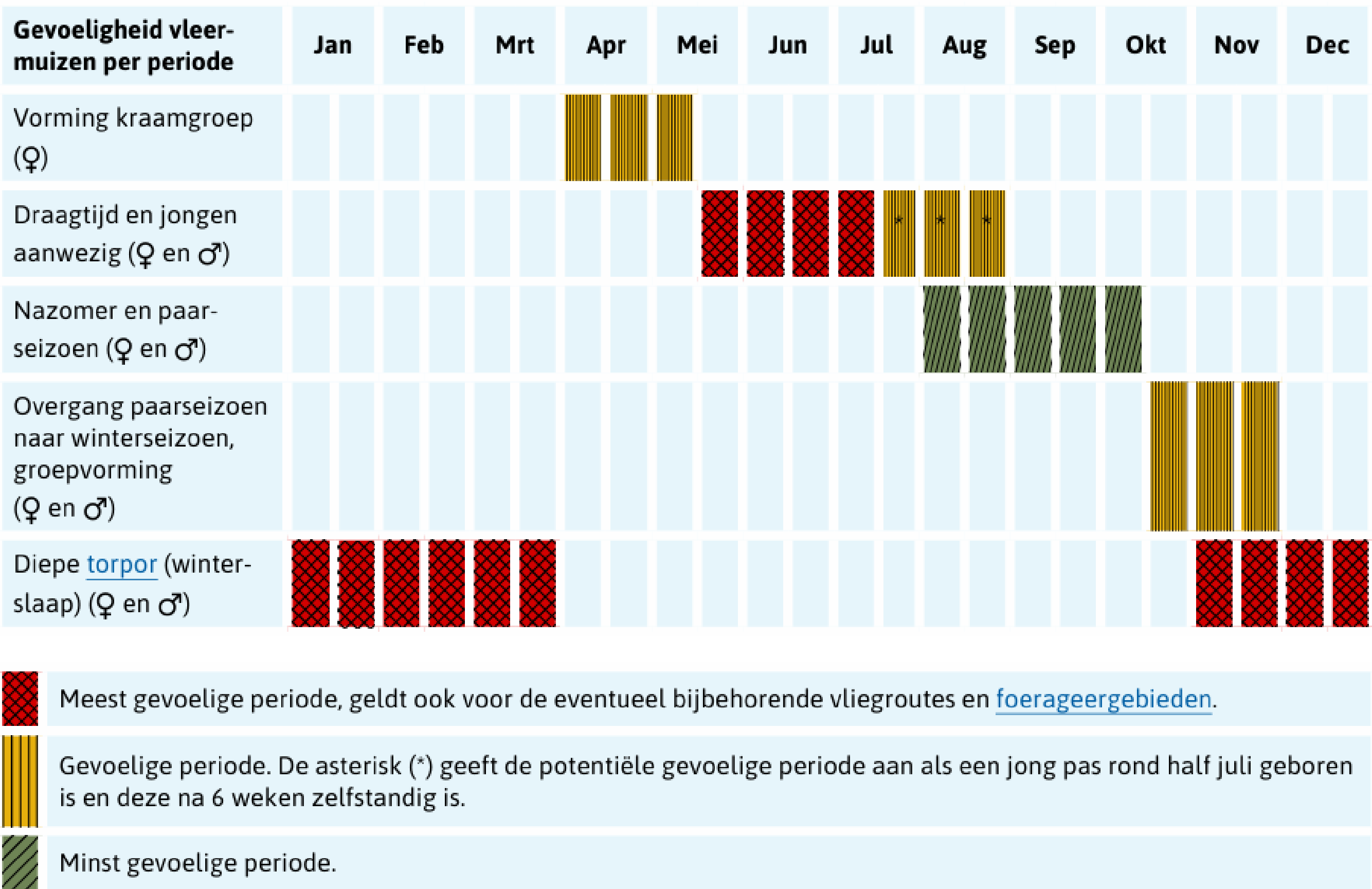
Verschillende soorten, verschillende behoeften

- Gewone en ruige dwergvleermuis, kleine soorten

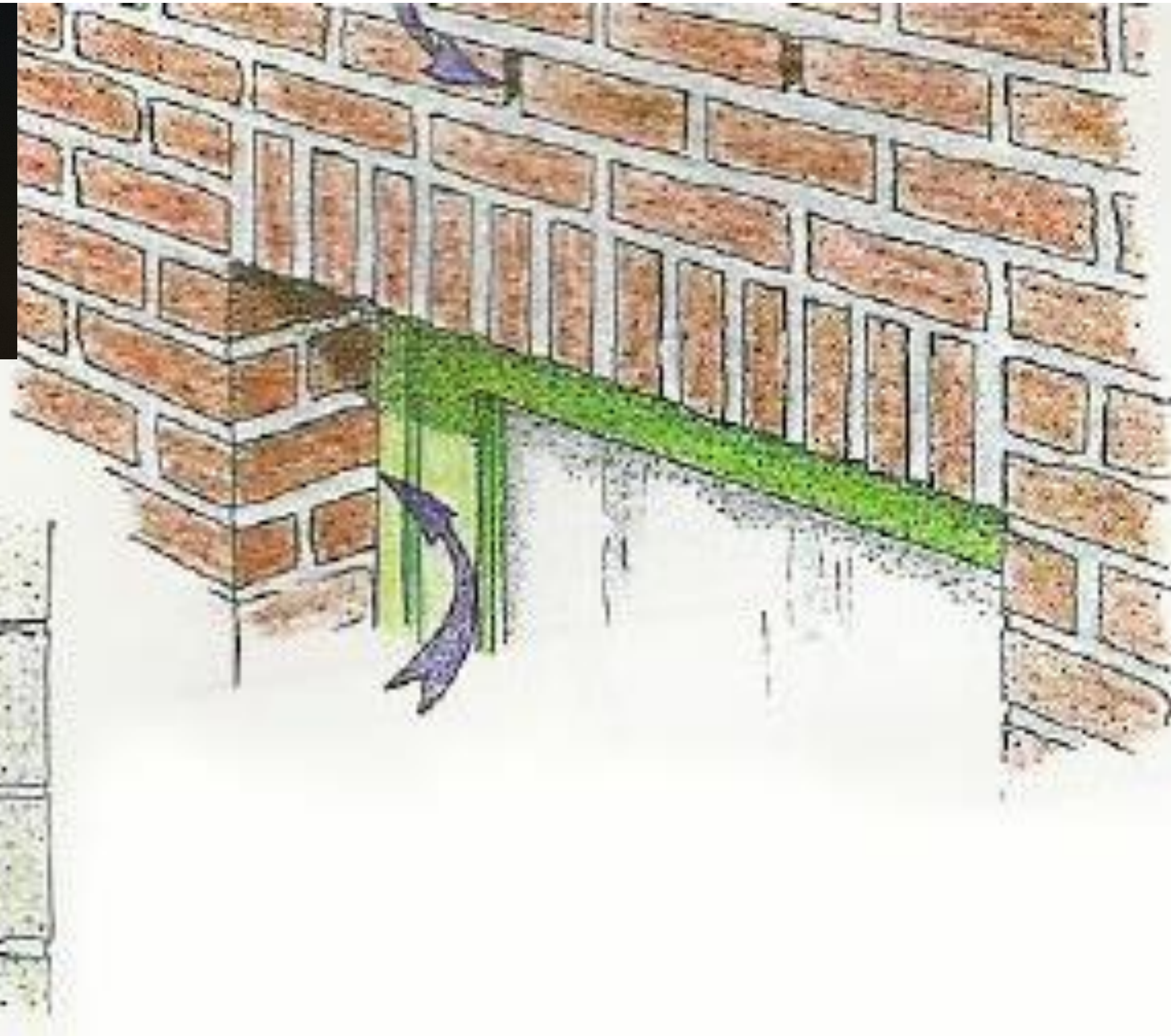
algemeen, bekend hoe die gebouwen benutten

- Laatvlieger, Meervleermuis e.a., grotere soorten,

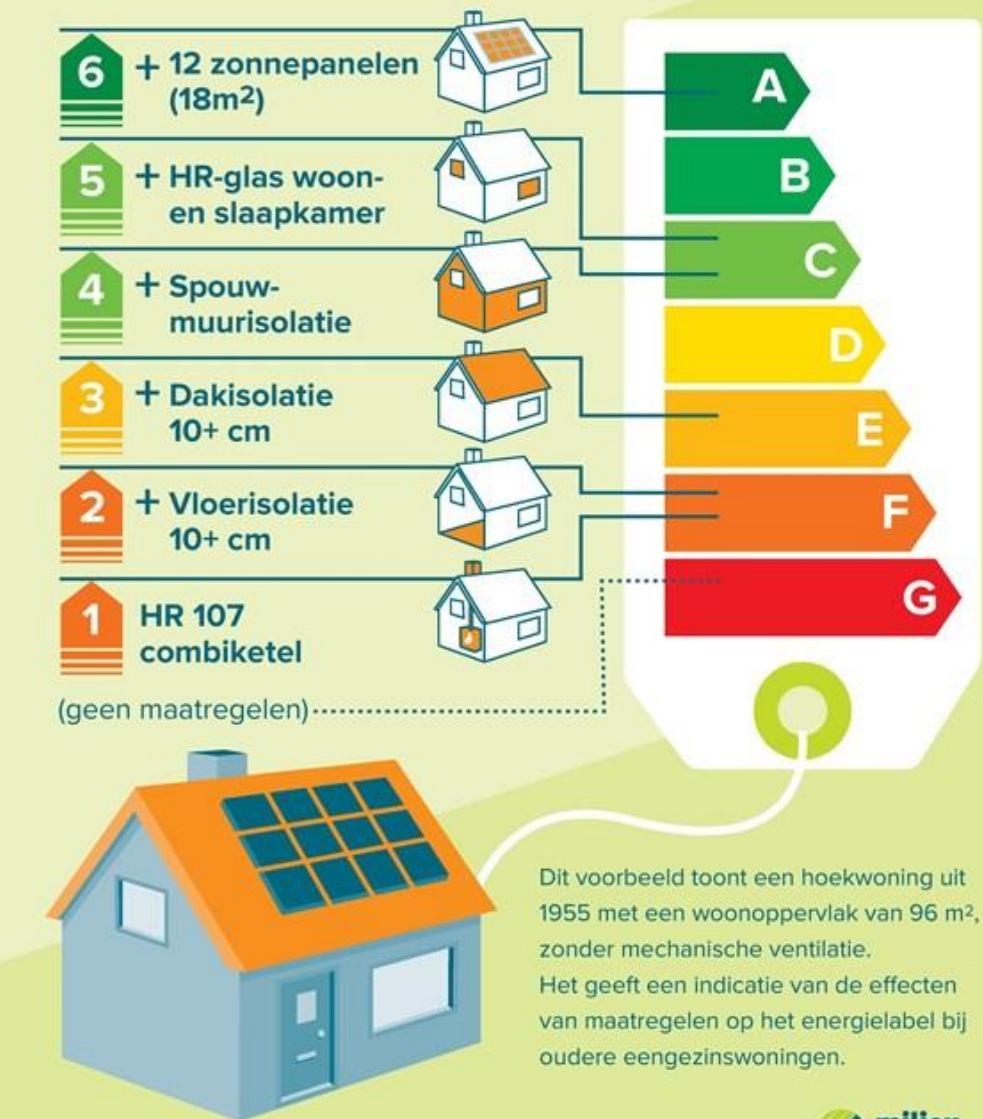
minder bekend hoe die gebouwen benutten

vleermuisecologie en verduurzaming

In 6 stappen van energielabel G naar A

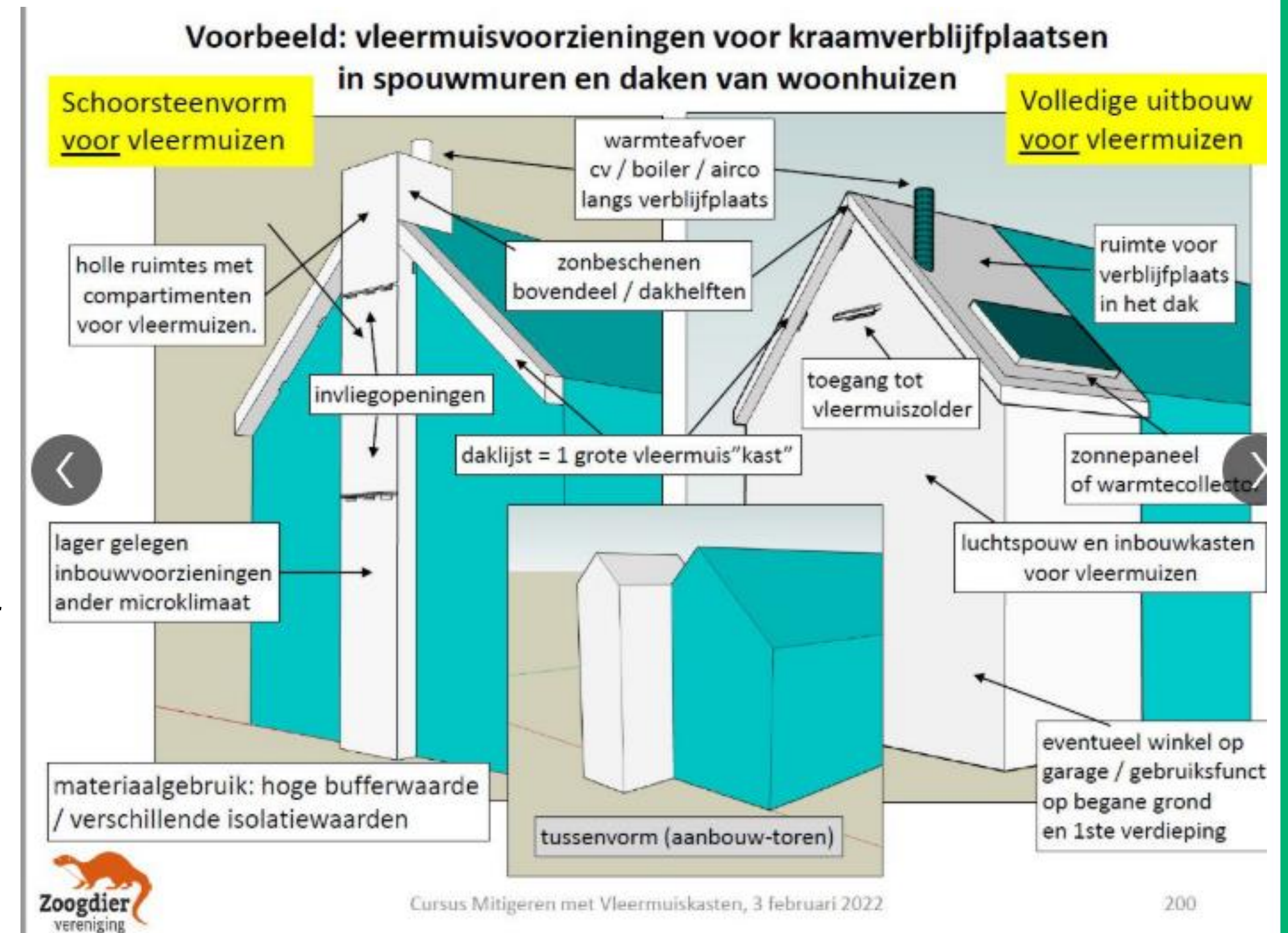

bron: energielabelvoorwoningen.nl, bewerking: Milieu Centraal © juni 2015

TIP 4: richtlijnen bij renovatie/verduurzaming

- Welke soorten zitten er nu?
- Welke functie heeft de bebouwing voor die soort?
- Onderzoek, vergunning, werkprotocol en eco begeleiding
- Uitgangspunt is behoud van wat er is!
- Niet mogelijk? Dan nabootsen oorspronkelijk situatie OF groene plus te creëren.
- Bouwtechnische specificaties zijn leidend bij natuurinclusief renoveren
- Eerst natuurvrij maken van het gebouw!

Voorbeelden renovatie maatregelen - dakvervanging

Dak toegankelijk houden & inbouwkast

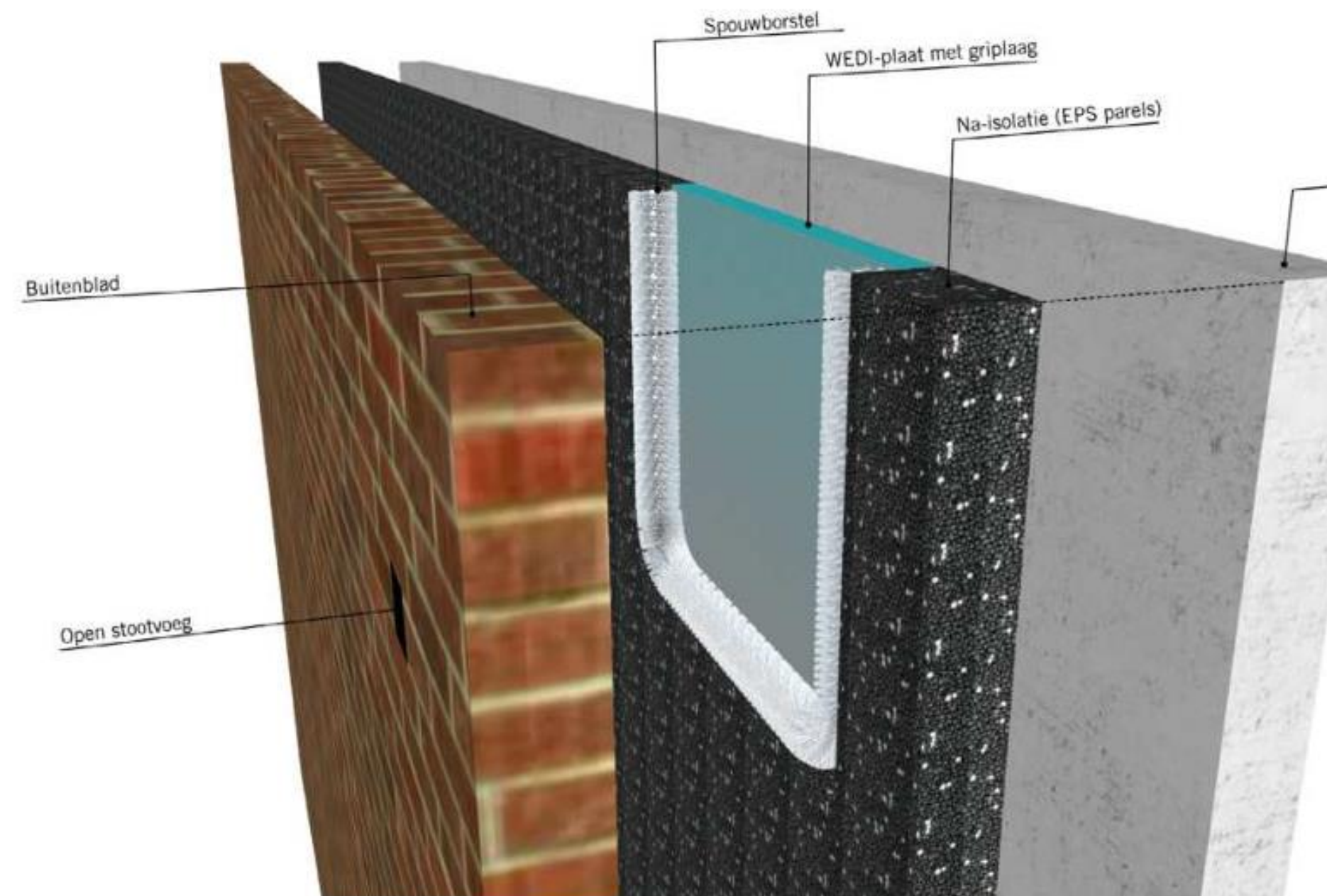
Benutten dakoverstek

Vleermuizen, huismus en gierzwauw
schoorsteen Tilburg

Biobased woningen, Bovensmilde

Tip 5a: Meten is weten: wedi-plaat bij naïsolatie

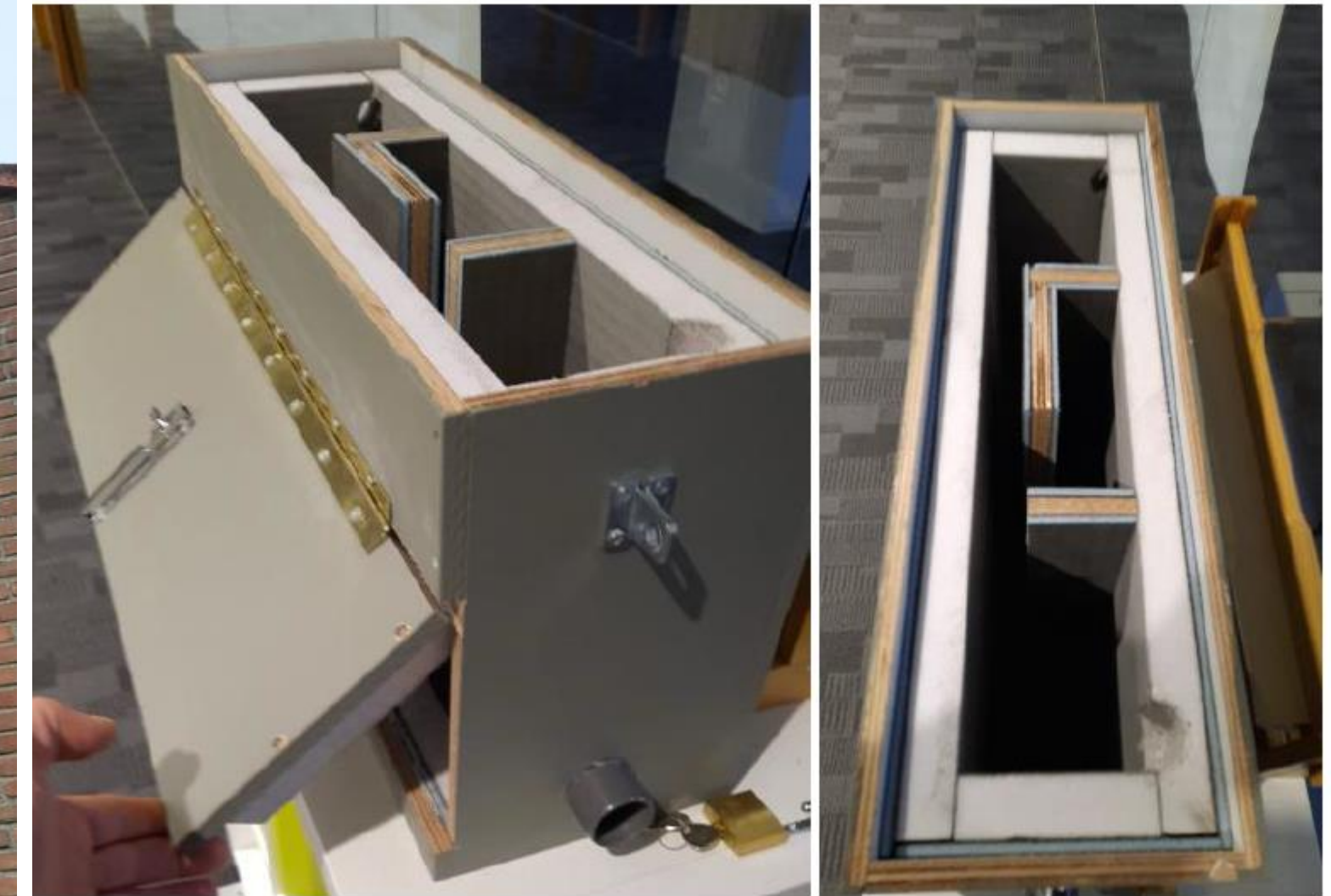

Figuur 3: Opbouw WEDI-voorziening (explode-tekening). Composition of the WEDI-provision. Tekening: Emiel Oude Wesselink

- Alternatief voor inbouwkasten bij ondiepe spouwen
- Ruimte vrij laten, koudebrug voorkomen
- Toegepast in circa 80 woningen in Drenthe en Friesland
- **50%!!** werd gebruikt door vleermuizen, monitoring hoogwerker
- Succes: handhaven bestaande plek en behoud contact dakbeschot

Casus: maatwerk in Ravenswoud

- Kraamverblijfplaats laatvlieger in meerdere woningen, spouw en dak worden gebruikt
- Veel weerstand onder bewoners: het valt ook niet meer uit te leggen
- Experimentele kasten en kopgevels van onverwarmde zolder blijven vrij van isolatie
- Provincie wil gevelbetimmering, woningcorporatie vind dat niet in verhouding met de werkzaamheden
- Monitoren wat werkt! Ecoloog is onmisbaar, een goede communicatie ook!

TIP 6: richtlijnen bij nieuwbouw

- Ecoloog meenemen in ontwerpfase
- Verhoogd vogelschroot op 2/3 pannenrij of vogelvide
- Spouw toegankelijk maken (i.c.m. gripgaas)
- Inbouwkasten alleen functioneel plaatsen:
 - Niet teveel
 - Op de juiste hoogte, min. 3 meter, zo hoog mogelijk
 - Bij voorkeur niet boven ramen of deuren
 - Juiste expositie (kasten voor vogels niet in de volle zon)
 - Variatie in expositie en type kasten
- Gevelbetimmering
- Dakoverstek toegankelijk maken

TIP 5b: Meten is weten – monitoring populatie

Kraamkolonie Gewone dwergvleermuis – 120 ex,
woning uit 2016 in Assen. Monitoring juni 2025

- Ontdekken kan jaren duren
- Vleermuiskasten worden soms gebruikt, nieuwbouw voor belangrijke functies weinig over bekend
- Gierzwaluw: geluid afspelen kan helpen in effectiviteit
- Monitoring van hele stad/kern is het meest effectief, bijv. werken met een SMP

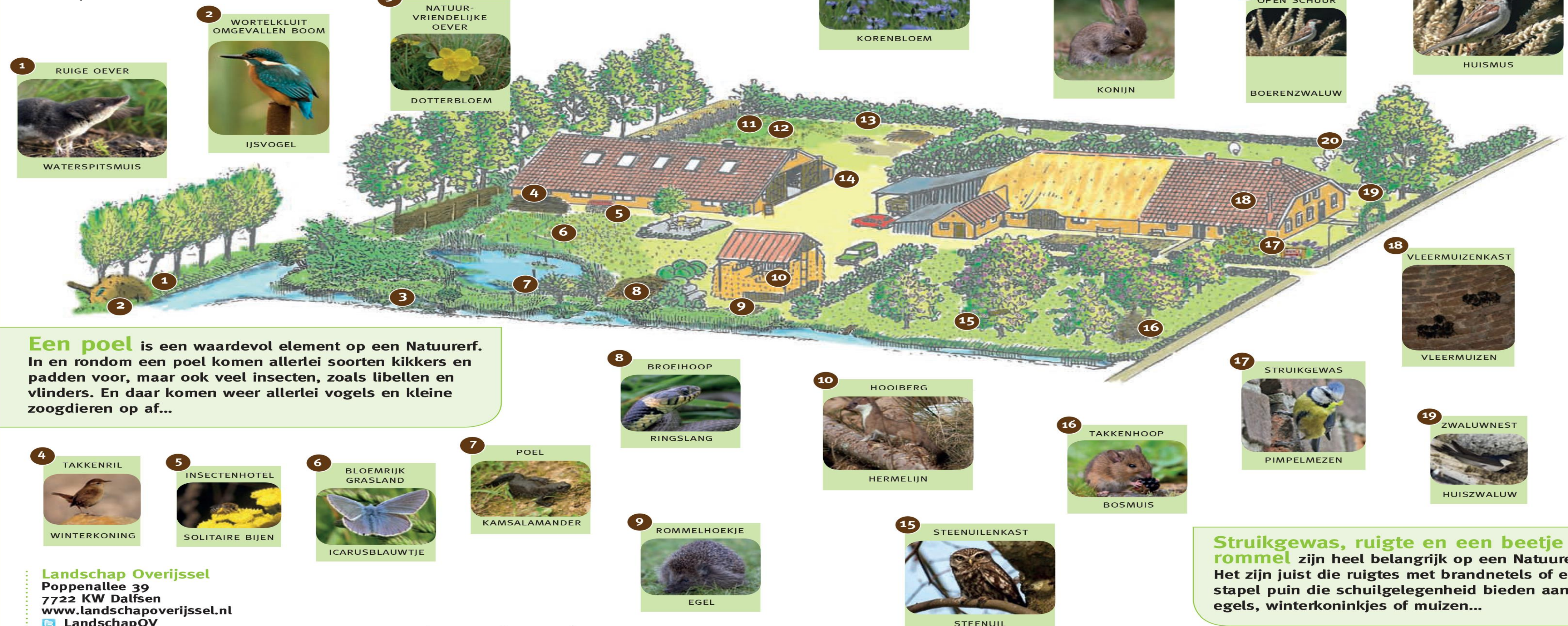
TIP 7a: Een groene tuin - een goede referentie

TIP 7b: Een groen erf - een goede referentie

Wat is een natuurerf?

Welke natuurlijke elementen zijn belangrijk en welke dieren en planten profiteren hiervan? Onderstaande inspiratieschets laat elementen van een Natuurerf zien die interessant zijn voor tal van planten en dieren. De geschetste elementen en de genoemde dieren zijn maar voorbeelden, er zijn allerlei dieren die meeprofiteren!

Bloemen maken een Natuurerf gezellig, maar ze zijn ook bijzonder nuttig. Denk aan vlinders en bijen en allerlei insecten die weer vogels en kleine zoogdieren aantrekken. En zo'n klein zoogdier als de bosmuis, trekt weer een steenuil aan...

Een poel is een waardevol element op een Natuurerf. In en rondom een poel komen allerlei soorten kikkers en padden voor, maar ook veel insecten, zoals libellen en vlinders. En daar komen weer allerlei vogels en kleine zoogdieren op af...

Struikgewas, ruigte en een beetje rommel zijn heel belangrijk op een Natuurerf. Het zijn juist die ruigtes met brandnetels of een stapel puin die schuilgelegenheid bieden aan egels, winterkoninkjes of muizen...

TIP 8: robuust en gevarieerd groen

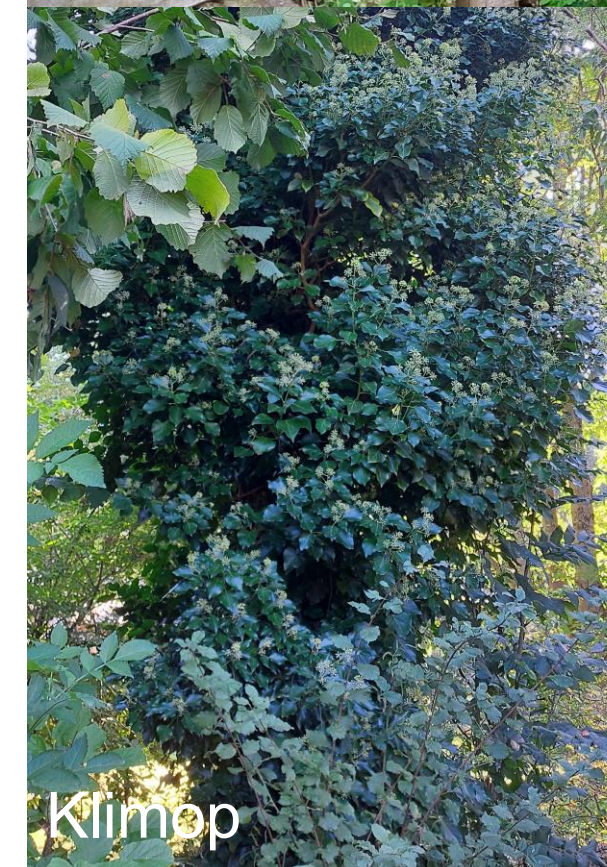
Mantelzoomvegetatie

Manshoge groene afscheiding, met takkenril en voedselhaag

Schaduwgevende bomen

Klimop

jaarrond nectar en voedsel aanwezig

TIP 9: niets doen

- Leg rommelhoekjes aan of laat deze ontstaan
 - Blad of composthoop (egel)
 - Takkenhoop, - stapel of ril (kleine zoogdieren)
 - Stapel stenen, dakpannen of puin (o.a. egel en amfibieën)
 - Zandhoop (bijen)
 - Liggend dood hout (insecten)
- Maai en snoei beperkt en niet te vroeg

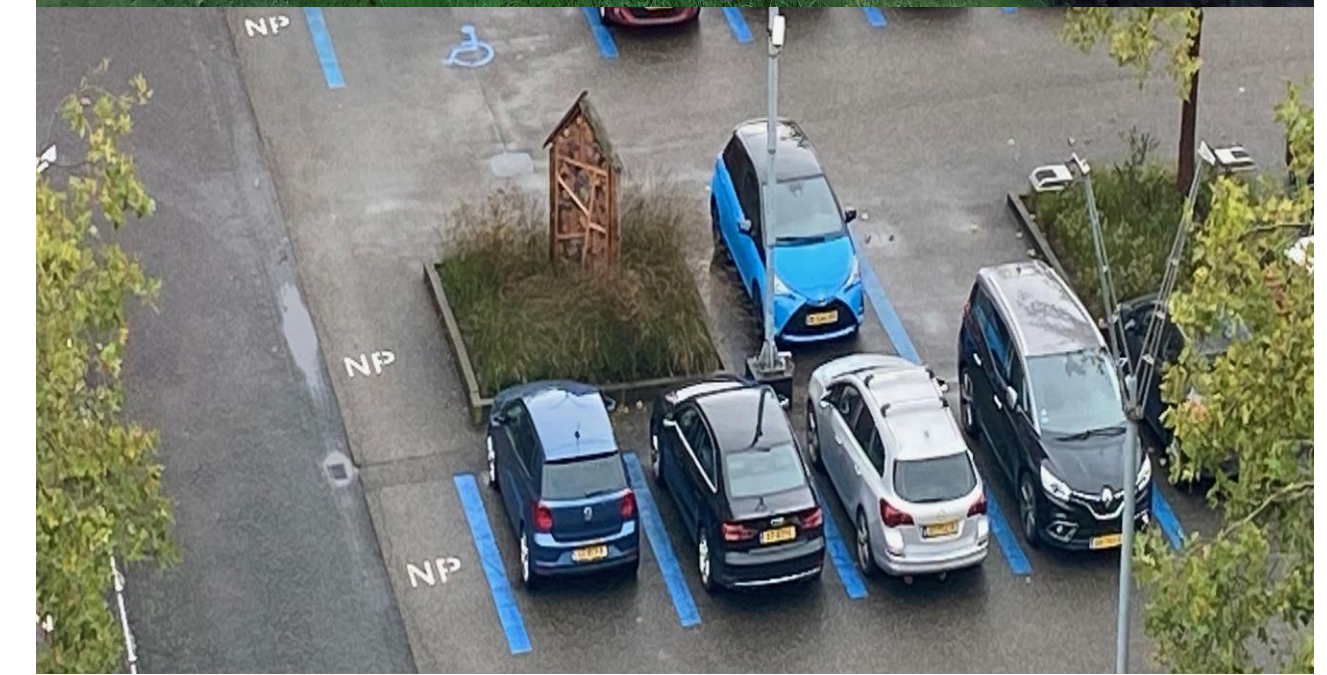
Teleurstelling bij bewoner Rob
over zijn tuin in Tuindorp-
Oostzaan

TIP 10: insectenhotel?

Bijenhotels: 10% van de soorten
gefaciliteerd

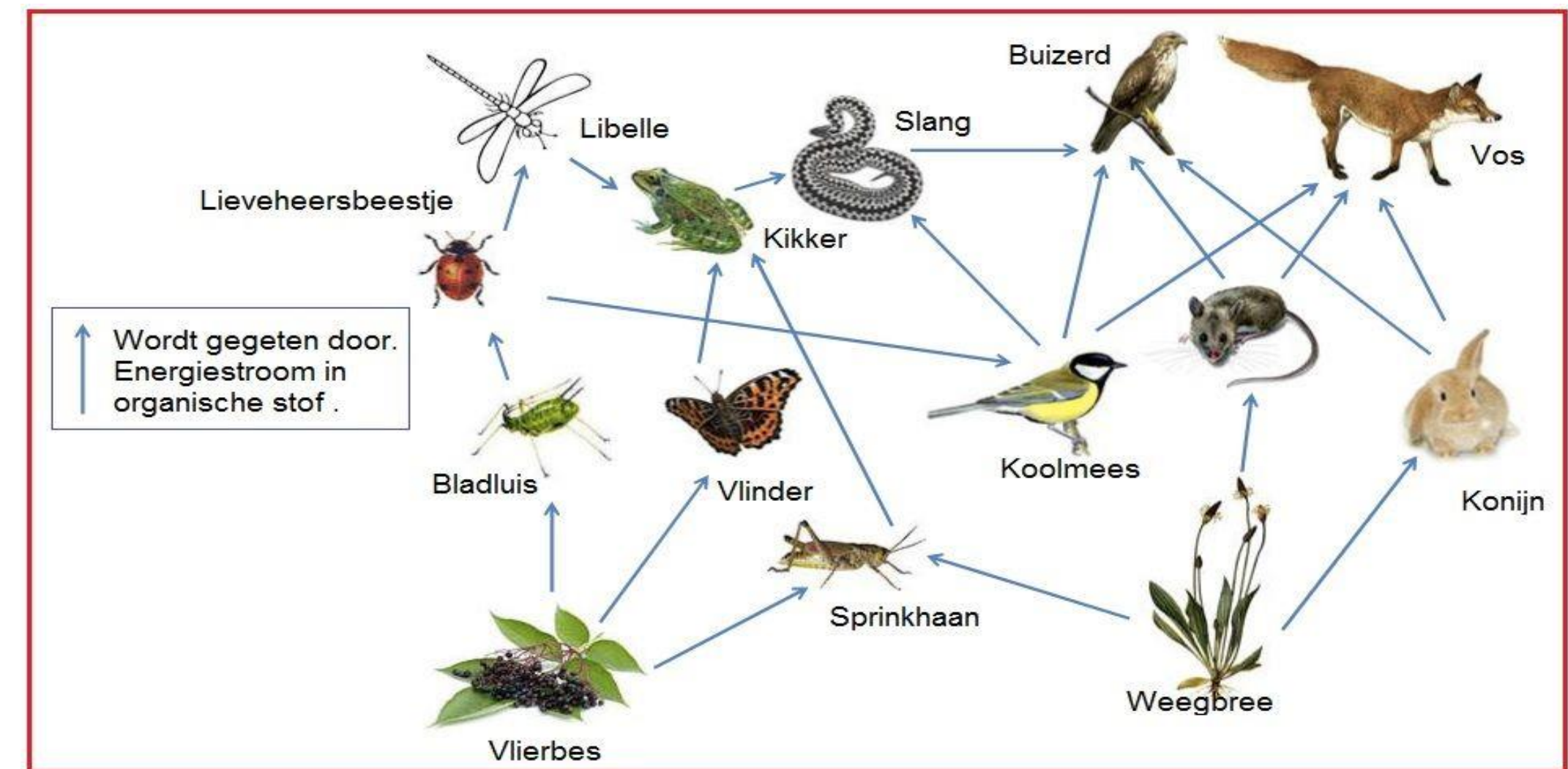
Nestgelegenheid in de grond!

Voldoende bloemen en de juiste soorten in
de omgeving

TIP 11: Inheems (maar niet altijd)

- Aanplant bomen, struiken en planten laten aansluiten op soorten in de stad.
- Stad en kern niet vergelijkbaar met inheemse omgeving (buitengebied en natuurgebied). Bijzonder biotoop, meer lijkend op mediterrane omgeving. **Hitte**
- Klimaatverandering, we gaan richting klimaat van midden Frankrijk. **Droogte**
- Voedsel leidend (blad, bessen, nectar, stuifmeel, etc.)
- Behouden synchroniciteit voedsel en voortplanting soorten, bijv. sleedoornpage en niet-inheemse sleedoorn

TIP 12: Een groene gevel en straat, een fijne plek!

Tijd voor gesprek

